

Skarga o wznowienie postępowania i skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia

Zajęcia 7

Skarga o wznowienie postępowania

Art. 399 KPC

§ 1. W wypadkach przewidzianych w dziale niniejszym można żądać wznowienia postępowania, które zostało zakończone prawomocnym wyrokiem.

§ 2. Na podstawie określonej w art. 401¹ postępowanie może być wznowione również w razie zakończenia go postanowieniem.

Skarga o wznowienie postępowania

1. Można żądać wznowienia postępowania wyłącznie w sprawach, w których postępowanie:

- 1) zostało zakończone;
- 2) wyrok, kończący postępowanie, jest prawomocny.

Przy czym obydwie warunki muszą być spełnione łącznie.

2. Skarga o wznowienie postępowania przysługuje, gdy postępowanie zakończono jednym z następujących orzeczeń:

- 1) wyrokiem;
- 2) nakazem zapłaty wydanym w postępowaniu nakazowym (art. 494 § 2 KPC);
- 3) nakazem zapłaty wydanym w postępowaniu upominawczym (art. 504 § 2 KPC);
- 4) postanowieniem uznającym orzeczenie sądu zagranicznego (art. 1148¹ § 3 KPC);
- 5) postanowieniem orzekającym o wykonalności orzeczenia sądu zagranicznego (art. 1151 § 1 KPC) (S. Krześ (w:) *Art. 399 KPC red. Marszałkowska-Krześ 2018, wyd. 21*).

Skarga o wznowienie postępowania

Przedmiotem skargi może być zatem każdy wyrok bez względu na tryb postępowania, w jakim zapadł, tj. wyrok w trybie zwykłym, uproszczonym i w europejskim postępowaniu w sprawach drobnych roszczeń (art. 505²¹ i n. KPC), a także, bez względu na jego charakter, tzn. wyrok końcowy, częściowy (art. 317 KPC), wstępny (art. 318 KPC) i zaoczny (art. 339 KPC). W sytuacji wniesienia skargi od wyroku częściowego lub wstępnego, dalsze postępowanie – jak należy sądzić – powinno zostać zawieszona do czasu zakończenia postępowania skargowego (art. 177 § 1 pkt 1 KPC). (*M. Kłós (w:) Art. 399 KPC T. II red. Piasecki 2016, wyd. 7*).

Art. 524 KPC

§ 1. Uczestnik postępowania może żądać wznowienia postępowania zakończonego prawomocnym postanowieniem orzekającym co do istoty sprawy, jednakże wznowienie postępowania nie jest dopuszczalne, jeżeli postanowienie kończące postępowanie może być zmienione lub uchylone.

§ 2. Zainteresowany, który nie był uczestnikiem postępowania zakończonego prawomocnym postanowieniem orzekającym co do istoty sprawy, może żądać wznowienia postępowania, jeżeli postanowienie to narusza jego prawa. W takim wypadku stosuje się przepisy o wznowieniu postępowania z powodu pozbawienia możliwości działania.

Skarga o wznowienie postępowania

Art. 400 KPC

Niedopuszczalna jest skarga o wznowienie od wyroku orzekającego unieważnienie małżeństwa lub rozwód albo ustalającego nieistnienie małżeństwa, jeżeli choćby jedna ze stron zawarła po jego uprawomocnieniu się nowy związek małżeński.

Przestępstwa przeciwko rodzinie i opiece

Art. 206 KK

Kto zawiera małżeństwo, pomimo że pozostaje w związku małżeńskim, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

Skarga o wznowienie postępowania

Uchwała

Sądu Najwyższego - Izba Cywilna

z dnia 22 lipca 2005 r.

III CZP 52/05

Skarga o wznowienie postępowania od wyroku orzekającego rozwiązanie małżeństwa przez rozwód jest - po śmierci małżonka, która nastąpiła po uprawomocnieniu się wyroku - niedopuszczalna.

Skarga o wznowienie postępowania

Podstawy nieważności

Nieważność postępowania jako przesłanka skargi o wznowienie postępowania. Przyczyny nieważności opisane w komentowanym przepisie są określone w węższym zakresie niż przesłanki wskazane w art. 379 KPC, a tym samym, nie wszystkie przyczyny nieważności postępowania cywilnego mogą stanowić podstawę jego wznowienia. Jednocześnie istotną kwestią jest to, że nieważność postępowania stanowi podstawę wznowienia postępowania niezależnie od treści prawomocnego orzeczenia, które to postępowanie zakończyło, a nawet wtedy, gdy okoliczności skutkujące nieważnością nie miały żadnego wpływu na to rozstrzygnięcie (K. Flaga-Gieruszyńska (w:) *Art. 401 KPC red. Zieliński 2017, wyd. 9*).

Skarga o wznowienie postępowania

Art. 379 pkt 4 KPC

Nieważność postępowania zachodzi:

(...)

jeżeli skład sądu orzekającego był sprzeczny z przepisami prawa albo jeżeli w rozpoznaniu sprawy brał udział sędzia wyłączony z mocy ustawy;

Art. 401 KPC

Można żądać wznowienia postępowania z powodu nieważności:

(...)

jeżeli w składzie sądu uczestniczyła osoba nieuprawniona albo jeżeli orzekał sędzia wyłączony z mocy ustawy, a strona przed uprawomocnieniem się wyroku nie mogła domagać się wyłączenia;

Skarga o wznowienie postępowania

Podstawy nieważności - w składzie sądu uczestniczyła osoba nieuprawniona

W doktrynie powszechnie przyjmuje się, że z udziałem w składzie orzekającym osoby nieuprawnionej mamy do czynienia wyłącznie w przypadku, gdy:

- 1)** w składzie sądu uczestniczyła osoba, która nie jest sędzią lub ławnikiem;
- 2)** w składzie trzech sędziów zawodowych, zamiast sędziego lub sędziów brał udział ławnik lub ławnicy;
- 3)** w składzie sądu uczestniczył sędzia (ławnik), który nie może orzekać w tym sądzie (nie został delegowany albo delegowany wadliwie);
- 4)** w składzie sądu uczestniczyła za duża ilość sędziów (ławników) (*S. Krześ (w:) Art. 401 KPC red. Marszałkowska-Krześ 2018, wyd. 21/S. Krześ*).

Skarga o wznowienie postępowania

Podstawy nieważności - orzekł sędzia wyłączony z mocy ustawy, a strona przed uprawomocnieniem nie mogła domagać się wyłączenia

Art. 48 § 1 KPC Sędzia jest wyłączony z mocy samej ustawy:

1. w sprawach, w których jest stroną lub pozostaje z jedną ze stron w takim stosunku prawnym, że wynik sprawy oddziałuje na jego prawa lub obowiązki;
2. w sprawach swego małżonka, krewnych lub powinowatych w linii prostej, krewnych bocznych do czwartego stopnia i powinowatych bocznych do drugiego stopnia;
3. w sprawach osób związanych z nim z tytułu przysposobienia, opieki lub kurateli;
4. w sprawach, w których był lub jest jeszcze pełnomocnikiem albo był radcą prawnym jednej ze stron;
5. w sprawach, w których w instancji niższej brał udział w wydaniu zaskarżonego orzeczenia, jako też w sprawach o ważność aktu prawnego z jego udziałem sporządzonego lub przez niego rozpoznanego oraz w sprawach, w których występował jako prokurator;
6. w sprawach o odszkodowanie z tytułu szkody wyrządzonej przez wydanie prawomocnego orzeczenia niezgodnego z prawem, jeżeli brał udział w wydaniu tego orzeczenia.

Skarga o wznowienie postępowania

Podstawy nieważności

- strona nie miała zdolności sądowej lub procesowej;
- strona nie była należycie reprezentowana i *brak reprezentacji nie był podniesiony w drodze zarzutu, a strona nie potwierdziła dokonanych czynności procesowych*;
- strona wskutek naruszenia przepisów prawa była pozbawiona możliwości działania, a *przed uprawomocnieniem się wyroku niemożność działania nie ustała*.

Skarga o wznowienie postępowania

Uchwała

Składu Siedmiu Sędziów Sądu Najwyższego - Izba Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych -
zasada prawna

z dnia 17 grudnia 2009 r.

III PZP 2/09

Orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego stwierdzające w sentencji niezgodność z Konstytucją określonej **wykładni aktu normatywnego, które nie powoduje utraty mocy obowiązującej przepisu**, nie stanowi podstawy do wznowienia postępowania przewidzianej w art. 401[1] KPC.

Skarga o wznowienie postępowania

Konstrukcyjnie podstawa ta zbliża się do podstaw restytucyjnych wznowienia określonych w art. 403. Brzmienie zarówno art. 190 ust. 4 Konstytucji RP, jak i art. 4011 k.p.c. wskazuje na to, że przyczynę wznowienia stanowi zakwestionowanie aktu normatywnego, na podstawie którego zostało wydane prawomocne orzeczenie. Między zakwestionowanym aktem normatywnym (normą prawną) a samym orzeczeniem (zawartym w nim rozstrzygnięciem) musi zachodzić relacja kauzalna, polegająca na tym, że zakwestionowany akt normatywny (norma prawna) był podstawą orzeczenia (*Ereciński Tadeusz (red.), Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom III. Postępowanie rozpoznawcze, wyd. V*).

Skarga o wznowienie postępowania

Podstawy restytucyjne

- 1) oparcie wyroku na dokumencie podrobionym lub przerobionym;
- 2) oparcie wyroku na skazującym wyroku karnym następnie uchylonym;
- 3) uzyskanie wyroku za pomocą przestępstwa;
- 4) późniejsze wykrycie prawomocnego wyroku dotyczącego tego samego stosunku prawnego;
- 5) wykrycie takich okoliczności faktycznych lub środków dowodowych, które mogłyby mieć wpływ na wynik sprawy, a z których uczestnik nie mógł skorzystać w poprzednim postępowaniu;
- 6) stwierdzony wpływ na treść wyroku postanowienia niekończącego postępowanie w sprawie, wydanego na podstawie aktu normatywnego uznanego przez TK za niezgodny z Konstytucją RP, ratyfikowaną umową międzynarodową lub z ustawą, uchylonego lub zmienionego zgodnie z art. 416(1) KPC.

Skarga o wznowienie postępowania

Art. 77(3) KC Dokumentem jest nośnik informacji umożliwiający zapoznanie się z jej treścią.

Przerobieniem jest dokonywanie fizycznych zmian w istniejącym autentycznym dokumencie (wprowadzanie nowych fragmentów, usuwanie istniejących, zmiany zapisu, np. przez wpisanie innej daty, przekreślanie), lecz tylko takich, które takiej przerobionej postaci nadają pozory autentyczności. W konsekwencji tak zmieniony dokument traci walor prawdziwości. Za przerobienie dokumentu należy uznać także dokonanie takich zmian, które doprowadziły do tego, iż dokument po przerobieniu swą treścią odpowiada rzeczywistości (**np. przerobienie błędnie wpisanego nazwiska na nazwisko o właściwym brzmieniu**) (zob. *M. Kalitowski*, [w:] *M. Filar* (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2008, s. 1008).

Skarga o wznowienie postępowania

Istota **podrobienia** dokumentu sprowadza się do sporządzenia takiego zapisu informacji, któremu nadaje się pozory autentyczności, w szczególności zaś, iż pochodzi od określonego wystawcy (por. W. Wróbel, [w:] A. Zoll (red.), *Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz, do art. 117–277, t. 2, Kraków 1999, s. 1320*).

Skarga o wznowienie postępowania

Art. 11 KPC

Ustalenia wydanego w postępowaniu karnym prawomocnego wyroku skazującego co do popełnienia przestępstwa wiążą sąd w postępowaniu cywilnym. Jednakże osoba, która nie była oskarżona, może powoływać się w postępowaniu cywilnym na wszelkie okoliczności wyłączające lub ograniczające jej odpowiedzialność cywilną.

Skarga o wznowienie postępowania

Postanowienie

Sądu Najwyższego - Izba Cywilna

z dnia 21 sierpnia 2008 r.

IV CZ 61/08

Środek dowodowy powstały **po uprawomocnieniu się wyroku** nie stanowi podstawy wznowienia w rozumieniu art. 403 § 2 KPC.

Skarga o wznowienie postępowania

Postanowienie

Sądu Najwyższego - Izba Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych

z dnia 22 lipca 2008 r.

II UZ 31/08

Żądanie wznowienia postępowania oparte na podstawie art. 403 § 2 KPC jest dopuszczalne wtedy, gdy po zakończeniu postępowania, którego dotyczy skarga, ujawniły się okoliczności faktyczne lub środki dowodowe, które mogłyby mieć wpływ na wynik sprawy, a z których strona nie mogła skorzystać w poprzednim postępowaniu. Ustawową podstawą wznowienia postępowania wskazaną w art. 403 § 2 KPC jest powołanie się na dowody, co do których w trakcie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem strona obiektywnie dysponowała możliwością ich zgłoszenia, **jednakże tego nie uczyniła wskutek braku procesowej potrzeby ich powołania, a nie wskutek opieszałości, zaniedbania, zapomnienia, czy błędnej oceny.**

Skarga o wznowienie postępowania

Art. 17 KPK

§ 1. Nie wszczyna się postępowania, a wszczęte umarza, gdy:

- 1) czynu nie popełniono albo *brak jest danych dostatecznie uzasadniających podejrzenie jego popełnienia*;
- 2) czyn nie zawiera znamion czynu zabronionego albo ustawa stanowi, że sprawca nie popełnia przestępstwa;
- 3) społeczna szkodliwość czynu jest znikoma;
- 4) ustawa stanowi, że sprawca nie podlega karze;
- 5) oskarżony zmarł (...)

Skarga o wznowienie postępowania

Właściwość rzeczowa sądu jest implikowana **podstawą wznowienia wskazaną w żądaniu oraz ewentualnie hierarchią sądów**, których orzeczenia zaskarżono skargą o wznowienie postępowania. I tak:

1) gdy skarga o wznowienie postępowania dotyczy orzeczenia jednego sądu (jednej instancji), a podstawą wznowienia jest nieważność postępowania (art. 401 KPC) lub orzeczenie TK określone w art. 401¹ KPC – do orzekania w przedmiocie wznowienia właściwy jest sąd, który wydał zaskarżone orzeczenie;

2) gdy skarga o wznowienie postępowania dotyczy orzeczeń sądów orzekających w obydwu instancjach, a podstawą wznowienia jest nieważność postępowania (art. 401 KPC) lub orzeczenie TK określone w art. 401¹ KPC – do orzekania w przedmiocie wznowienia właściwy jest sąd instancji wyższej, który wydał zaskarżone orzeczenie;

3) gdy podstawą wznowienia jest jedna z przyczyn wymienionych w art. 403 KPC – do orzekania w przedmiocie wznowienia właściwy jest sąd, który ostatnio orzekał co do istoty sprawy. Tak więc jeżeli np. wyrok sądu I i II instancji był oparty na dokumencie przerobionym, ale ostatnie rozstrzygnięcie (np. po uchyleniu wyroku sądu I instancji) co do istoty sprawy wydał sąd I instancji – ten sąd będzie właściwy do orzekania w przedmiocie wznowienia.

Skarga o wznowienie postępowania

WYROK TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO

z dnia 27 października 2004 r. (Dz.U. Nr 237, poz. 2384)

SK 1/04

1. Art. 399 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. Nr 43, poz. 296, ze zm.) jest zgodny z art. 32 ust. 1, art. 45 ust. 1, art. 77 ust. 2 i art. 190 ust. 4 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.
2. Art. 4011 ustawy powołanej w punkcie pierwszym jest niezgodny z art. 190 ust. 4 w związku z art. 32 ust. 1, art. 45 ust. 1 i art. 77 ust. 2 Konstytucji.
3. Art. 4011 ustawy powołanej w punkcie I.1 traci moc obowiązującą z upływem dwunastu miesięcy od dnia ogłoszenia wyroku w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej.
4. Odroczenie utraty mocy obowiązującej niekonstytucyjnego przepisu prawnego w wyroku uwzględniającym skargę konstytucyjną nie stoi na przeszkodzie wzruszeniu orzeczeń zapadłych w sprawie skarżącego, w związku z którymi została złożona skarga konstytucyjna.

Skarga o wznowienie postępowania

Postanowienie

Sądu Najwyższego - Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 14 kwietnia 1999 r.

II UKN 178/99

1. Brak należytej reprezentacji strony w rozumieniu art. 401 pkt 2 KPC występuje wtedy, gdy przedstawiciel ustawowy strony nie mającej zdolności procesowej utracił ten przymiot, nie oznacza natomiast braku pełnomocnika procesowego.
2. W sprawie ze skargi o wznowienie postępowania wniesionej po upływie pięciu lat od uprawomocnienia się wyroku, **nie jest dopuszczalne przywrócenie terminu do jej wniesienia według zasad określonych w art. 168 i następnym KPC.**

Skarga o wznowienie postępowania

WYROK TRYBUNAŁU KONSTITUCYJNEGO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ z dnia 22 września 2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 1527)

SK 21/14

1. Art. 408 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2014 r. poz. 101, ze zm.) **w zakresie, w jakim po upływie pięciu lat od uprawomocnienia się wyroku nie pozwala żądać wznowienia postępowania z powodu nieważności wynikającej z naruszenia art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności**, sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmienionej następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej Protokołem nr 2 (Dz.U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284, z 1995 r. Nr 36, poz. 175, 176 i 177, z 1998 r. Nr 147, poz. 962, z 2001 r. Nr 23, poz. 266, z 2003 r. Nr 42, poz. 364 oraz z 2010 r. Nr 90, poz. 587), o którym ostatecznie orzekł Europejski Trybunał Praw Człowieka, jest niezgodny z art. 77 ust. 2 w związku z art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.
2. Przepis wymieniony w części I, w zakresie tam wskazanym, traci moc obowiązującą **z upływem 18 (osiemnastu) miesięcy** od dnia ogłoszenia wyroku w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej.

Skarga o wznowienie postępowania

Fragment uzasadnienia wyroku TK

Trybunał Konstytucyjny uwzględnił ponadto, że w państwach członkowskich Rady Europy o zbliżonej aksjologicznie do polskiej regulacji procesu cywilnego, wprowadzając odrębną podstawę wznowienia postępowania cywilnego, gdy taka potrzeba wynika z ostatecznego wyroku ETPC, przewidziano również odrębną regulację terminu na wniesienie skargi o wznowienie (por. m.in. niemieckie i szwajcarskie przepisy procedury cywilnej). Przyjmuje się bowiem, że pięcioletniego terminu na wniesienie skargi nie stosuje się w wypadku oparcia jej na tej podstawie, że ETPC orzekł o naruszeniu przepisów konwencji lub jej protokołów, a wyrok sądu cywilnego był oparty na tym naruszeniu. W innych ustawodawstwach europejskich przewiduje się natomiast dziesięcioletni termin na wzruszenie prawomocnego orzeczenia sądu cywilnego również w związku z ostatecznym orzeczeniem ETPC o naruszeniu praw strony postępowania cywilnego.

Skarga o wznowienie postępowania

Niewyodrębnienie redakcyjne wznowienia postępowania cywilnego po wyroku ETPC przez polskiego prawodawcę nie podważa trafności argumentu porównawczego, skoro z art. 9 Konstytucji w związku z art. 46 ust. 1 Konwencji może in casu wynikać obowiązek efektywnego wykonania wyroku ETPC w procedurze inicjowanej skargą o wznowienie postępowania cywilnego (zob. wyżej pkt 5 tej części uzasadnienia).

W warunkach niniejszej sprawy o niekonstytucyjności przesądziło naruszenie wymogu proporcjonalności sensu stricto ograniczenia konstytucyjnego prawa podmiotowego. Niniejszy wyrok nie podważa przydatności i niezbędności pięcioletniego terminu wniesienia skargi o wznowienie postępowania cywilnego. Trybunał Konstytucyjny stwierdził jedynie, że w wypadku, o którym mowa w sentencji niniejszego wyroku, pięcioletni ustawowy termin prekluzyjny stanowi rozwiązanie nadmiernie obciążające adresata wyroku ETPC.

Skarga o wznowienie postępowania

Art. 408 KPC (brzmienie poprzednie)

Po upływie **lat pięciu** od uprawomocnienia się wyroku nie można żądać wznowienia, z wyjątkiem wypadku, gdy strona była pozbawiona możliwości działania lub nie była należycie reprezentowana.

Art. 408 KPC (nowe brzmienie)

Po upływie **lat dziesięciu** od dnia uprawomocnienia się wyroku nie można żądać wznowienia, z wyjątkiem przypadku, gdy strona była pozbawiona możliwości działania lub nie była należycie reprezentowana.

Skarga o wznowienie postępowania

Art. 413 KPC

Sędzia, którego udziału lub zachowania się w procesie poprzednim dotyczy skarga, wyłączony jest od orzekania w postępowaniu ze skargi o wznowienie.

Art. 48 § 3 KPC

(...)

Sędzia, który brał udział w wydaniu orzeczenia objętego skargą o wznowienie lub skargą nadzwyczajną, nie może orzekać co do tej skargi.

Skarga o wznowienie postępowania

Relacja art. art. 48 § 3 KPC i art. 413 KPC

Hipotezy art. 48 § 3 i art. 413 KPC są inaczej skonstruowane. Po pierwsze, o ile art. 48 § 3 KPC wyłącza od rozpoznania skargi sędziego, który brał udział w wydaniu orzeczenia objętego skargą, tj. uczestniczył w składzie orzekającym, który wydał dane orzeczenie, o tyle komentowany przepis prowadzi do wyłączenia sędziego, który uczestniczył w procesie niezależnie od tego, czy wydawał orzeczenie. Po drugie, art. 48 § 3 KPC wyłącza sędziego od orzekania z uwagi jedynie na branie udziału w wydaniu orzeczenia. Komentowany przepis ujmuje podstawy wyłączenia w sposób węższy. Chodzi w nim o sędziego, który brał udział w poprzednim postępowaniu pomimo wyłączenia z mocy ustawy (art. 401 pkt 1 KPC), który pozbawił stronę możliwości działania wskutek naruszenia przepisów prawa (art. 401 pkt 2 KPC) lub którego zachowanie na skutek popełnienia przestępstwa uzasadniało wznowienie postępowania w rozumieniu art. 403 § 1 pkt 2 KPC [tak. *W. Siedlecki*, w: *Z. Resich, W. Siedlecki* (red.), *Kodeks postępowania cywilnego*, s. 653; *G. Bieniek*, w: *K. Piasecki* (red.), *Kodeks postępowania cywilnego*. T. I, s. 1562].

Skarga o wznowienie postępowania

Art. 415 KPC

Wniesienie skargi o wznowienie nie tamuje wykonania zaskarżonego wyroku. W razie **uprawdopodobnienia, że skarżącemu grozi niepowetowana szkoda**, sąd może na wniosek strony wstrzymać wykonanie wyroku, chyba że strona przeciwna złoży odpowiednie zabezpieczenie. Postanowienie może być wydane na posiedzeniu niejawnym.

Pojęcie **niepowetowanej szkody**, jako stanowiące przesłankę zastosowania instytucji o charakterze wyjątkowym, powinno być wykładane w sposób restryktywny. Oznacza w szczególności brak dostatecznego majątku po stronie powoda, z którego pozwany mógłby uzyskać zwrot wyegzekwowanego świadczenia. Należy przez nie również rozumieć groźbę tego rodzaju szkody zarówno o charakterze majątkowym, jak i niemajątkowym, która nie będzie mogła być wynagrodzona przez późniejszy zwrot spełnionego lub wyegzekwowanego świadczenia, które wskutek swych właściwości nie może być zastąpione jakimś innym przedmiotem [tak na gruncie art. 334 KPC: *W. Siedlecki*, w: *Z. Resich, W. Siedlecki* (red.), Kodeks, 1969, s. 505; *E. Wengerek*, w: *J. Jodłowski, K. Piasecki* (red.), Kodeks, 1989, s. 546].

Skarga o wznowienie postępowania

Art. 416 KPC

§ 1. Niedopuszczalne jest dalsze wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym orzeczeniem wydanym na skutek skargi o wznowienie.

§ 2. Przepisu § 1 nie stosuje się, jeżeli skarga o wznowienie postępowania została oparta na podstawie wznowienia określonej w art. 401¹.

Postanowienie

Sądu Najwyższego - Izba Cywilna

z dnia 15 grudnia 2000 r.

I CKN 1142/00

Przyczyny nieważności ani właściwe przyczyny restytucyjne nie mogą uzasadniać wznowienia postępowania od prawomocnego orzeczenia, wydanego na skutek skargi o wznowienie (art. 416 KPC).

Skarga o wznowienie postępowania

Wyrok

Trybunału Konstytucyjnego

z dnia 28 listopada 2006 r.

SK 19/05

TK orzeka:

Art. 416 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. Nr 43, poz. 296, ze zm.) w zakresie, w jakim wyłącza dopuszczalność wznowienia postępowania w sytuacji, gdy podstawą skargi o wznowienie jest art. 401[1] tego kodeksu, jest niezgodny z art. 190 ust. 4, a przez to z art. 45 ust. 1, art. 77 ust. 2 i art. 32 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Skarga o wznowienie postępowania

Art. 359 KPC

§ 1. Postanowienia niekończące postępowania w sprawie mogą być **uchylane i zmieniane** wskutek zmiany okoliczności sprawy, chociażby były zaskarżone, a nawet prawomocne.

§ 2. Postanowienia, o których mowa w § 1, mogą być zmieniane lub uchylane także wówczas, gdy zostały *wydane na podstawie aktu normatywnego uznanego przez Trybunał Konstytucyjny za niezgodny z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub z ustawą.*

Art. 416 (1) KPC W sprawie zakończonej prawomocnym wyrokiem mogą być **uchylone** postanowienia niekończące postępowania w sprawie, jeżeli zostały wydane na podstawie aktu normatywnego uznanego przez Trybunał Konstytucyjny za niezgodny z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub z ustawą. Przepisy o wznowieniu postępowania stosuje się odpowiednio.

Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia

Art. 77 Konstytucji RP

1. Każdy ma prawo do wynagrodzenia szkody, jaka została mu wyrządzona przez niezgodne z prawem działanie organu władzy publicznej.
2. Ustawa nie może nikomu zamykać drogi sądowej dochodzenia naruszonych wolności lub praw.

Art. 417¹ KC

(...)

§ 2. Jeżeli szkoda została wyrządzona przez wydanie prawomocnego orzeczenia lub ostatecznej decyzji, **jej naprawienia można żądać po stwierdzeniu we właściwym postępowaniu ich niezgodności z prawem, chyba że przepisy odrębne stanowią inaczej.** Odnosi się to również do wypadku, gdy prawomocne orzeczenie lub ostateczna decyzja zostały wydane na podstawie aktu normatywnego niezgodnego z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub ustawą.

Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia

Dopuszczalność skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia

519(2) KPC

§ 1. Można żądać stwierdzenia niezgodności z prawem prawomocnego postanowienia co do istoty sprawy sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, jeżeli przez jego wydanie stronie została wyrządzona szkoda, a zmiana lub uchylenie tego postanowienia w drodze przysługujących stronie środków prawnych nie było i nie jest możliwe.

§ 2. W wyjątkowych wypadkach, gdy niezgodność z prawem wynika z naruszenia podstawowych zasad porządku prawnego lub konstytucyjnych wolności albo praw człowieka i obywatela, można także żądać stwierdzenia niezgodności z prawem prawomocnego postanowienia co do istoty sprawy sądu pierwszej lub drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, jeżeli strona nie skorzystała z przysługujących jej środków prawnych, chyba że jest możliwa zmiana lub uchylenie postanowienia w drodze innych przysługujących stronie środków prawnych.

Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia

767(4) KPC

§ 1. Zażalenie na postanowienie sądu przysługuje w wypadkach wskazanych w ustawie.

§ 2. Na postanowienie sądu drugiej instancji wydane po rozpoznaniu zażalenia skarga kasacyjna nie przysługuje.

§ 3. W sprawach egzekucyjnych skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia nie przysługuje.

Art. 202 Prawo restrukturyzacyjne

Skarga kasacyjna, skarga o wznowienie postępowania oraz skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia w postępowaniu restrukturyzacyjnym nie przysługują.

Art. 33 Prawo upadłościowe

1. Zażalenie przysługuje na postanowienie sądu kończące postępowanie oraz w przypadkach określonych w ustawie.

2. Od postanowienia sądu drugiej instancji skarga kasacyjna nie przysługuje.

3. Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia nie przysługuje.

Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia

Postanowienie
Sądu Najwyższego - Izba Cywilna
z dnia 14 czerwca 2005 r.
V CZ 61/05

Umocowanie adwokata lub radcy prawnego do reprezentowania strony skarżącej w sprawie o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia nie może wynikać z treści pełnomocnictwa udzielonego temu pełnomocnikowi w sprawie zakończonej prawomocnie orzeczeniem kwestionowanym w skardze.

Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia

Uchwała

Składu Siedmiu Sędziów Sądu Najwyższego - Izba Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych -
zasada prawna

z dnia 23 listopada 2005 r.

III BZP 2/05

Skarb Państwa nie jest stroną w postępowaniu ze skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia.

Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia

Postanowienie

Sądu Najwyższego - Izba Cywilna

z dnia 11 sierpnia 2006 r.

II CNP 53/06

Zgodnie z art. 424[1] § 3 KPC, od orzeczeń sądu drugiej instancji, od których wniesiono skargę kasacyjną, oraz od orzeczeń Sądu Najwyższego skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia nie przysługuje. Przez skargę kasacyjną wniesioną należy przy tym rozumieć skargę wniesioną skutecznie, czyli taką, która została przez Sąd Najwyższy rozpoznana, albo co najmniej poddana tzw. przedsądowi.

Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia

Art. 424(1b) KPC

W wypadku prawomocnych orzeczeń, od których skarga nie przysługuje, odszkodowania z tytułu szkody wyrządzonej przez wydanie prawomocnego orzeczenia niezgodnego z prawem można domagać się bez uprzedniego stwierdzenia niezgodności orzeczenia z prawem w postępowaniu ze skargi, chyba że strona nie skorzystała z przysługujących jej środków prawnych.

Wyrok

Trybunału Konstytucyjnego

z dnia 1 kwietnia 2008 r.

SK 77/06

Art. 424[1] § 1 i 2 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. Nr 43, poz. 296, ze zm.), w części obejmującej słowa „kończącego postępowanie w sprawie”, jest niezgodny z art. 32 ust. 1 i art. 77 ust. 1 i 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia

Art. 17 pkt 4(4) KPC

Do właściwości sądów okręgowych należą sprawy:

- **o odszkodowanie z tytułu szkody wyrządzonej przez wydanie prawomocnego orzeczenia niezgodnego z prawem.**

Art. 398 (2) KPC

§ 1. Skarga kasacyjna jest niedopuszczalna w sprawach o prawa majątkowe, w których wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa niż pięćdziesiąt tysięcy złotych, a w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych - niższa niż dziesięć tysięcy złotych. Jednakże w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych skarga kasacyjna przysługuje niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia w sprawach o przyznanie i o wstrzymanie emerytury lub renty oraz o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego. **Niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia skarga kasacyjna przysługuje także w sprawach o odszkodowanie z tytułu wyrządzenia szkody przez wydanie prawomocnego orzeczenia niezgodnego z prawem.**

Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia

Postanowienie
Sądu Najwyższego - Izba Cywilna
z dnia 18 stycznia 2006 r.
III CNP 22/05

Wniesienie skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, która została odrzucona, nie stoi na przeszkodzie ponownemu wniesieniu skargi od tego orzeczenia przez tę samą stronę (art. 424[3] KPC).

Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia

Art. 424(4) KPC

Skarga powinna zawierać:

1. *oznaczenie wyroku, od którego jest wniesiona, ze wskazaniem, czy jest on zaskarżony w całości lub w części;*
2. *przytoczenie jej podstaw oraz ich uzasadnienie;*
3. *wskazanie przepisu prawa, z którym zaskarżony wyrok jest niezgodny;*
4. *uprawdopodobnienie wyrządzenia szkody, spowodowanej przez wydanie wyroku, którego skarga dotyczy;*
5. *wykazanie, że wzruszenie zaskarżonego wyroku w drodze innych środków prawnych nie było i nie jest możliwe, a ponadto - gdy skargę wniesiono, stosując art. 424§ 2 - że występuje wyjątkowy wypadek uzasadniający wniesienie skargi;*
6. *wniosek o stwierdzenie niezgodności wyroku z prawem.*

§ 2. Ponadto skarga powinna czynić zadość wymaganiom przewidzianym dla pisma procesowego. Do skargi - oprócz jej odpisów dla doręczenia ich uczestniczącym w sprawie osobom - dołącza się dwa odpisy przeznaczone do akt Sądu Najwyższego.

Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia

Wymagania skargi. Przepis art. 424(5) KPC odnosi się do jednego z warunków dopuszczalności skargi, jakie stanowi zachowanie odpowiedniej formy (zob. art. 424(8) KPC, Nb 1). Z treści komentowanego przepisu wynika, że skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia powinna spełnić dwa rodzaje wymagań:

1. wskazane w art. 424(5) § 1 KPC, określane jako **konstrukcyjne**; braki w tym zakresie powodują odrzucenie skargi *a limine*, tj. bez wzywania do uzupełnienia;
1. wskazane w art. 424(5) § 2 KPC, tj. **warunki formalne**; braki w tym zakresie podlegają uzupełnieniu (zob. art. 424(6) § 2 KPC).

2. Wymagania konstrukcyjne. Każde z sześciu wymagań przewidzianych w art. 424(5) § 1 KPC jest indywidualne i niezależne, a zatem każde powinno być wyraźnie wyodrębnione i wypełnione. Brak choćby jednego z nich powoduje, że skarga jest dotknięta istotną wadą, nienaprawialną w trybie właściwym dla usuwania braków formalnych i podlega odrzuceniu *a limine* (M. Michalska-Marciniak (w:) *Art. 4245 KPC T. II red. Piasecki 2016, wyd. 7*).

Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia

Postanowienie

Sądu Najwyższego - Izba Cywilna

z dnia 23 kwietnia 2015 r.

V CNP 56/14

Skarga oprócz przytoczenia podstaw, o których mowa w art. 424[5] § 1 pkt 2 KPC, oraz ich uzasadnienia powinna zgodnie z art. 424[5] § 1 pkt 3 KPC, wyraźnie wskazywać przepis prawa, z którym zaskarżony wyrok jest niezgodny. **Wymaganie to jest odrębne i niezależne od powinności przytoczenia w skardze jej podstaw oraz ich uzasadnienia.** Wskazanie przez skarżącą przepisów prawa materialnego lub przepisów postępowania, które zostały naruszone przez sąd, w ramach przytoczenia podstaw skargi, nie spełnia zatem jednocześnie wymogu określonego w art. 424[5] § 1 pkt 3 KPC.

Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia

Postanowienie
Sądu Najwyższego - Izba Cywilna
z dnia 24 lipca 2006 r.
IV CNP 57/06

Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia skierowana przez adwokata do niewłaściwego sądu podlega odrzuceniu.

Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia

Termin określony w art. 424(6) § 1 KPC jest nie tylko terminem procesowym. Ma on również cechy terminu prekluzyjnego i nie podlega w związku z tym przywróceniu (por. post. SN z 15.6.2007 r., I CNP 28/07, OSNC-ZD 2008, Nr C, poz. 61). Także w uzasadnieniu uchw. SN (7) z 26.10.2005 r. (III BZP 1/05, OSNAPiUS 2006, Nr 9–10, poz. 140) stwierdzono, że termin określony w art. 4246 § 1 KPC jest terminem zawitym (*D. Zawistowski (w:) Art. 4246 KPC red. Marszałkowska-Krześ 2018, wyd. 21*).

Zakres materiału

E. Marszałkowska-Krześ (red.) MERITUM Postępowanie cywilne, 2017, Wolters Kluwer, nb. 657-658, 679-684, 688-695, 708.

Wyrok Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 7 lipca 2006 r., I CNP 33/06.